

sp. SP-419/2019-110

ev. č. 231/2019

Koncepcia vedeckovýskumnej činnosti Slovenského technického múzea

- /02/ Úvod**
- /03/ Súčasný stav a identifikácia problémov pri výkone vedeckovýskumnej činnosti v STM**
- /06/ Návrhy opatrení**
- /07/ Ciele vedeckovýskumnej činnosti STM**
- /08/ Organizácia vedeckovýskumnej práce**
- /08/ Personálne zabezpečenie vedeckovýskumnej činnosti**
- /08/ Financovanie vedeckovýskumnej činnosti**
- /09/ Záver**

1. Úvod

V súlade so zriaďovacou listinou č MK-1426/2010-10/5882 v znení Rozhodnutia MK SR č.: MK-2767/2015-110/13883, vydaným Ministerstvom kultúry SR dňa 1. mája 2010, vykonáva Slovenské technické múzeum (STM) odborné múzejné činnosti, ktorých spoločným cieľom je komplexná dokumentácia dejín vedy a techniky, výroby, priemyslu a dopravy v Slovenskej republike. Svoje odborné aktivity zameriava aj na dokumentáciu podielu Slovenska a jeho osobností na rozvoji svetovej vedy a techniky ako súčasti národného kultúrneho dedičstva. Získavanie, zhodnocovanie, odborná ochrana a všestranné využívanie zbierkových predmetov, zbierok a dokumentačných materiálov viažucich sa k danej problematike je realizované na základe prieskumu a vedeckého výskumu.

STM dlhodobo deklaruje výkon vedeckého výskumu vykonávaného za účelom adekvátnej úrovne odborných múzejných činností. V súvislosti s legislatívnymi zmenami, týkajúcimi sa výkonu výskumu a vývoja¹, hodnotenia spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj², stimulmi pre výskum a vývoj³, ako aj prijatím materiálu Strategické nastavenie rozvoja sústavy múzeí a galérií v SR v rokoch 2013 – 2018, STM pristúpilo k prehodnoteniu nastavení svojej doterajšej vedeckovýskumnej činnosti, ktorého výsledkom je tento koncepčný materiál. Zámerom je definovanie hlavných cieľov vedeckého výskumu realizovaného v STM v dlhodobom a strednodobom horizonte, ako aj návrhov opatrení v organizačnom, personálnom a finančnom zabezpečení tejto činnosti. Na tento materiál nadväzujú Plány vedeckovýskumnej činnosti STM definujúce ciele vedeckého výskumu v krátkodobom horizonte. Vedeckovýskumná činnosť je predmetom ročného vyhodnocovania.

2. Súčasný stav a identifikácia problémov pri výkone vedeckovýskumnej činnosti v STM

Osvedčenia o spôsobilosti STM vykonávať výskum a vývoj boli vydané Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, ku dňu 24. 10. 2011, následne po šesťročnej lehote platnosti po opakovanom zhodnotení spôsobilosti **certifikát č. 2017/11571:4-26C0** (platný od 8. 11. 2017 do 7. 11. 2023).

Vychádzajúc z prehľadu riešených vedeckovýskumných úloh (Tab. 2) sú poznatky nadobudnuté pri vedeckom výskume v podmienkach STM využívané pri:

- aktívnej selekcii pri akvizičnej činnosti, a teda nadobúdaní zbierkových predmetov,
- zhodnocovaní vedeckej, historickej a kultúrnej hodnoty zbierkových predmetov
- pri tvorbe prezentačných výstupov múzea, najmä v expozičnej a výstavnej tvorbe,
- formovaní a rozvoji nových poznatkov a informácií z oblasti vývoja vedy a techniky, výroby, priemyslu a dopravy ako súčasti vedomostného systému múzea.

Práce vedeckej povahy realizovanej v STM sa orientujú na problematiku korešpondujúcu s dokumentovaným vývojom technických odborov a vybraných prírodovedných odborov /Tab. 1/. Vo svojej podstate na výskumnú činnosť nadväzujú všetky činnosti, ktoré priamo súvisia so zbierkovým fondom. Realizovaný je teda **primárny múzejný výskum**, ktorého cieľom je získavanie zbierkových predmetov a systematické budovanie zbierkového fondu. Ďalšou oblasťou vedeckovýskumnej činnosti je **zhodnocovanie zbierkových predmetov**, konkrétne ich vedeckej, historickej, kultúrnej hodnoty v kontexte s ich vznikom, výrobou, používaním, ako aj využívaním už v polohe súčastí zbierkového fondu v múzeu. V tomto prípade ide o výskum vzťahových súvislostí v rámci pôvodnej reality skúmaných artefaktov, ako aj vzťahových súvislostí medzi nimi už v polohe zbierkových predmetov.

Vedeckovýskumná činnosť v STM je realizovaná kurátormi zbierok s VŠ vzdelaním formou interných vedeckovýskumných úloh. Plánovanie zámerov v oblasti vedeckého výskumu je úzko orientované na

záber odborov dokumentovaných STM a tematika navrhnutých úloh podlieha posúdeniu Kabinetu pre dejiny vedy a techniky pri STM, poradného orgánu námestníka generálneho riaditeľa STM pre úsek odborných činností a prerokovaní Vedeckej rady STM, poradného orgánu generálneho riaditeľa STM. Obvyklá je vstupná oponentúra, resp. posúdenie oslovenými expertmi a záverečná oponentúra na konci riešenia spojená s kontrolou naplnenia cieľov. Doba riešenia sa, v závislosti od náročnosti spracovania témy, pohybuje v rozmedzí 1 – 3 roky. Finančná podpora vedeckovýskumnej činnosti je od 1. 1. 2016 aj formou zavedenia prvku 0850 637010 do rozpočtu múzea.

Tab. 1 Systém zbierkového fondu STM a personálne zabezpečenie kurately /k 1. 1. 2019/.

ZBIERKA	KURATELA / VZDELANIE
Hutníctvo	VŠ
Kováčstvo	ÚSO
Polygrafia	ÚSO
Kancelárske stroje	
Stavebníctvo	VŠ
Strojárstvo	
Energetika	
Textilné stroje	
Doprava železničná a lodná (vr. vodohospodárstvo)	VŠ
Doprava automobilová	VŠ
Letectvo a letecká technika	VŠ
Elektrotechnika (vr. dorozumievacia, výpočtová technika, silnoprúd)	VŠ
Hodinárstvo	VŠ
Fotografická a kinematografická technika	
Fotografická a kinematografická technika Múzeum Medzev	
Baníctvo	VŠ
Geodézia a kartografia	
Baníctvo-Solivarníctvo	VŠ
Fyzika	VŠ
Chémia (vr. potravinárstvo)	
Astronómia	ÚSO
Priemyselný dizajn	VŠ
Rôzne	

Tab. 2 Výber riešených vedeckovýskumných úloh v období 1985 – 2018

HUTNÍCTVO, KOVÁČSTVO			
VVÚ	Riešitelia	Trvanie / ukončenie	Výstup
Zbierky umeleckého kováčstva a zámočníctva v múzeách na Slovensku	Tajkov P.	1985	štúdia
Zlievárenská technika a technológia v slovenských železiarňach v 19. storočí s osobitným zreteľom na prínos kuplových pecí Greinerovej konštrukcie	Šarudyová M.	1992	štúdia
Súčasná technológia výroby v zlievárňach na Slovensku v zbierkovom fonde STM Košice	Petrík J.	1992	štúdia
Múzejná dokumentácia liatinových kachlí a mažiarov	Petrík J.	1993	štúdia
Prezentácia slovenských hutníckych podnikov na priemyselných a hospod. výstavách v období Rakúsko-Uhorskej monarchie	Šarudyová M.	1994	štúdia
Zbierkový fond žehličiek vo fonde STM z hľadiska technológie výroby	Petrík J.	1994	štúdia
Liatinové úžitkové výrobky v zbierkach STM	Petrík J.	1995	štúdia
Počiatky zavádzania technológií výroby rúr v železiarňach na území Slovenska	Šarudyová M.	1995	štúdia
Dokumentácia hutníctva a kováčstva v zbierkach múzeí na Slovensku	Lobodová D.	2007	štúdia
História metalurgie od prvopočiatkov do konca 18. storočia (podklady pre sfw spracovanie)	Lobodová D.	2013	iné
Tendencie hutníckej výroby v rokoch 1960 -1990 na Slovensku	Lobodová D.	2016	iné, námet výstavy

Objekty banskej ťažby a železiarskej výroby na východnom Slovensku	Lobodová D. Žuffová M. - Jahodová M.	2018	el. brožúra
--	--	------	----------------

STROJÁRSTVO			
VVÚ	Riešitelia	Trvanie / ukončenie	Výstup
Výrobné stroje a zariadenie strojárskych technologických procesov v zbierkach múzeí na Slovensku	Bernát J.	1990	štúdia
Vývoj strojných fakúlt na vysokých školách technických na Slovensku /Technická univerzita Košice/	Znamenáček J.	1991	štúdia
Vývoj výrobných strojov na Slovensku II.	Bernát J.	1993	štúdia
Vývoj výrobných strojov na Slovensku III. /Meranie/	Bernát J.	1994	štúdia
Účasť výrobcov obrábacích strojov na Slovensku na domácich a zahraničných výstavách, získané uznania a ocenenia	Bernát J.	1995	štúdia
Pôsobenie Aurela Stodolu vo Švajčiarsku a bibliografia jeho vedeckých prác	Bernát J.	1997	štúdia
Počiatky letectva a leteckej techniky na Slovensku I.	Bernát J.	1999	štúdia / scenár
Vývoj a výroba priemyselných robotov na Slovensku	Hako M.	2004	štúdia
Zbierkové predmety technických a exaktných disciplín v iných múzeách na Slovensku – Dokumentácia strojárstva v zbierkach múzeí na Slovensku	Hako M.	2007	štúdia
Továrň na stroje a železolejára Karol Poledniak	Hako M.	2010	štúdia
Strojárske meradlá v zbierkovom fonde STM	Benko, E.	2019	katalóg

BANÍCTVO			
VVÚ	Riešitelia	Trvanie / ukončenie	Výstup
Záchranárska technika v zbierkach múzeí na Slovensku	Magula R.	1990	štúdia
Banské svietidlá v múzeách na Slovensku	Magula R.	1990	publikácia
Výstuže banských priestorov v rudných baniach východného Slovenska v rokoch 1867 až 1945	Magula R.	1992	štúdia
História ťažby drahého opálu v minulosti na Dubníku	Magula R.	1993	štúdia
Nemechanické rozpojovanie v rudných baniach na Slovensku	Magula R.	1994	štúdia
Vetranie v rudných baniach východného Slovenska v rokoch 1850 až 1938	Magula R.	1995	štúdia
História ťažby železných rúd v revíre Dobšiná – Mlyny v rokoch 1830 - 1970	Magula R.	1998	štúdia
Z histórie baníctva v Bindte v rokoch 1856 – 1938	Magula R.	1999	štúdia
História hnedouhoľného baníctva na Slovensku	Jaremová, D. (Novotný) Žuffová, M.	2014	scenár

ELEKTROTECHNIKA			
VVÚ	Riešitelia	Trvanie / ukončenie	Výstup
Podiel Slovenska na rozvoji televíznej techniky v Československu	Leco L.	1991	štúdia
Prehľad vývoja elektroenergetických prístrojov na Slovensku	Roman J.	2002	štúdia
Elektrické spotrebiče vo fondoch múzeí na Slovensku	Roman J.	2007	štúdia
Vývoj a dokumentácia rozhlasovej a televíznej techniky na Slovensku	Roman J.	2010	štúdia
História počítačov v bývalom Československu	Roman J.	2018 (nedoriešené)	štúdia

GEODÉZIA A KARTOGRAFIA			
VVÚ	Riešitelia	Trvanie / ukončenie	Výstup
Vývoj nivelačných prístrojov s osobitým dôrazom na vyhodnotenie zbierkového fondu Slovenského technického múzea v Košiciach	Jaremová D.	1991	štúdia
Vývoj teodolitov a ich zastúpenie v zbierkovom fonde geodetického oddelenia múzea. Vývoj teodolitov za obdobie rokov 1790 – 1918.	Jaremová D.	1992	štúdia
Vývoj teodolitov a ich zastúpenie v zbierkovom fonde geodetického oddelenia múzea. Vývoj teodolitov za obdobie rokov 1918 až súčasnosť.	Jaremová D.	1993	štúdia
Kartografia a jej vývoj na Slovensku od najstarších čias po súčasnosť	Jaremová D.	1994	štúdia
Samuel Mikovíni – zakladateľ slovenskej kartografie	Jaremová D.	1995	štúdia
Vybrané významné osobnosti z geodézie a kartografie pôsobiace v minulosti na Slovensku	Jaremová D.	1996	štúdia
Najvýznamnejšie banské lokality na Slovensku a ich múzejná dokumentácia v STM	Jaremová D.	2000	štúdia
Rozvoj kartografie na Slovensku z aspektu zhotovovania máp	Jaremová D.	2001	štúdia
Plk. Ján Lipský 1766 – 1826. Život a dielo významného slovenského kartografa	Jaremová D.	2002	štúdia / scenár
Mapy a plány vo fondoch múzeí na Slovensku	Jaremová D.	2007	štúdia
Vývoj geodetickej techniky v zbierkovom fonde Slovenského technického múzea	Jaremová D.	2010	publikácia

HODINÁRSTVO			
VVÚ	Riešitelia	Trvanie / ukončenie	Výstup
Tradičné hodinárstva a výroby hodín na Slovensku	Jamnická M.	1992	štúdia
Vývoj hodinárskej techniky s osobitným zreteľom na vreckové hodinky vo fonde STM	Jamnická M.	1994	štúdia
Vývoj výroby vežových hodín a ich dokumentácia v múzeách na Slovensku	Jamnická M.	1995	štúdia
Vývoj nástenných hodín s osobitným zreteľom na zhodnotenie zbierkového fondu hodinárstva	Jamnická M.	1998	štúdia
Dejinný vývoj stolových hodín a ich múzejná dokumentácia v STM	Jamnická M.	1999	štúdia
Nástroje, prístroje a pomôcky v hodinárstve a ich múzejná dokumentácia	Jamnická M.	2000	štúdia
Náramkové a vreckové hodinky v zbierkach STM	Jamnická M.	2001	štúdia
Hodinárska technika vo fondoch múzeí na Slovensku	Gazárek M.	2007	štúdia
Čas a časomerná technika (Chronos a Kairos – časomerná technika)	Majerník, M.	2015	scenár

DOPRAVA (ŽELEZNIČNÁ A LODNÁ, AUTOMOBILOVÁ, LETECTVO)			
VVÚ	Riešitelia	Trvanie / ukončenie	Výstup
Výskumná úloha o histórii cestného hospodárstva	Chrapčiaková V.	1996	štúdia
História, vývoj a konštrukcie leteckých prúdových motorov	Hájek M. – Ondreják P.	2010	štúdia
Vývoj a výroba leteckých piestových motorov v Československu, Českej a Slovenskej republike	Hájek M. – Ondreják P.	2013	štúdia / publikácia
Vývoj a výroba leteckých prúdových motorov v Československu, Českej a Slovenskej republike	Hájek M. – Ondreják P.	2014 (2015)	štúdia / publikácia
Letecká akrobacia v Československej, Českej a Slovenskej republike	Ondreják P.	2016 (2017)	archív
Remorkér Šturec	Goduš M.	2019 (2020)	štúdia
Staničné dopravné prostriedky na prepravu batožín (Od rudly po multikáru)	Habáň P.	2018 (2019)	brožúra

PRIEMYSELNÝ DIZAJN			
VVÚ	Riešitelia	Trvanie / ukončenie	Výstup
Vývoj priemyselného dizajnu na Slovensku v období rokov 1918 – 1990	Klíma L.	1997	štúdia
Uplatňovanie priemyselného dizajnu pri konštrukcii výrobných strojov na Slovensku	Klíma L.	2000	štúdia
Uplatňovanie priemyselného dizajnu v odbore zdravotníckej techniky na Slovensku	Klíma L.	2002	štúdia
Dokumentácia vedy a techniky v múzeách na Slovensku „Dizajn bakelitu v zbierkovom fonde STM“	Klíma L.	2007	štúdia
Dejiny priemyselného dizajnu na Slovensku v 50. – 70. rokoch 20. storočia	Klíma L.	2010	štúdia
Dejiny priemyselného dizajnu na Slovensku od 80. rokov po koniec 20. stor.	Klíma L.	2015	štúdia
Čaro bakelitu	Klíma L.	2018 (2019)	katalóg

FOTO-KINO			
VVÚ	Riešitelia	Trvanie / ukončenie	Výstup
Múzejná dokumentácia priekopníckej činnosti bratov Vančovcov v oblasti fotografickej, reprodukčnej a kinematografickej techniky a optiky	Hetmánek J.	1995	štúdia / scenár
Vývoj konštrukcie fotoaparátu s osobitným prínosom Bohumila Vanču	Hetmánek J.	1997	štúdia
Zastúpenie československej fotografickej techniky vo fonde STM	Majerník M. – Klíma L.	2011	štúdia
Projekčná technika v zbierkovom fonde STM	Majerník, M.	2019	katalóg

FYZIKA, ASTRONÓMIA			
VVÚ	Riešitelia	Trvanie / ukončenie	Výstup
Dejiny fyziky na Slovensku od polovice 19. storočia po súčasnosť	Belešová J. /Mešterová/	1985	štúdia
Vývoj optických prístrojov a ich múzejná dokumentácia v STM	Konkoľ P.	1991	štúdia
Dĺžkové a objemové meradlá v zbierkovom fonde STM v konfrontácii so zbierkami ostatných múzeí na Slovensku	Mešterová J.	1992	štúdia
Dokumentácia vývoja astronómie a astronomickej techniky v podmienkach Slovenského technického múzea	Mešterová J.	1993	štúdia
Vývoj meteorológie na Slovensku a meteorologické prístroje v zbierkovom fonde STM	Mešterová J.	1994	štúdia
Prístroje a učebné pomôcky z oblasti akustiky, nachádzajúce sa v zbierkovom fonde STM	Mešterová J.	1997	štúdia
Historický vývoj optických prístrojov z pohľadu zhodnotenia zbierkového fondu fyziky a astronómie	Mešterová J.	1998	štúdia
Vedecké prístroje 19. storočia a ich zastúpenie v zbierkovom fonde STM	Mešterová J.	2000	štúdia
Fyzikálne pomôcky 19. storočia používané v školách na Slovensku	Mešterová J.	2001	štúdia

Technické prostriedky výuky fyziky na školách na Slovensku v minulosti a súčasnosti	Mešterová J.	2002	štúdia
Vedecké prístroje v múzeách na Slovensku z oblasti fyziky, chémie, astronómie	Mešterová J.	2003-2007	štúdia
História demonštračnej techniky v astronómii od prvopočiatkov	Mešterová J.	2016 (nedoriešené)	scenár
Fyzikálne pomôcky v zbierkach STM a MŠaP	Đuricová M - Gallusová M.	2019 (prerušené)	katalóg

CHÉMIA			
VVÚ	Riešitelia	Trvanie / ukončenie	Výstup
Vývoj chemického priemyslu a výskumno-vývojovej základne na Slovensku od roku 1918 po súčasnosť	Javnický Š.	1985	štúdia
Absorbčná spektrálna analýza a jej múzejná dokumentácia	Polačková A.	1990	štúdia
Vývoj chémie v potravinárskom priemysle na Slovensku. Vývoj technológie výroby liehu na Slovensku od r. 1848 do r. 1945	Gonzúrová N.	1994	štúdia
Tradiície výroby piva na Slovensku	Gonzúrová N.	1995	štúdia
Vývoj technológie výroby cukru a významné osobnosti v oblasti cukrovarníctva na Slovensku	Gonzúrová N.	1997	štúdia
Z dejín chemického priemyslu v rokoch 1918 – 1945	Javnický Š.	1999	štúdia / scenár
Dejiny chémie a chemický priemysel na Slovensku	Mešterová J.	2010	scenár

INÁ TEMATIKA			
VVÚ	Riešitelia	Trvanie / ukončenie	Výstup
Slovník historicko-technických pojmov	Žakarovská a kol.	2012	publikácia
Interaktívne exponáty pre Vedecko-technické centrum pre deti a mládež – strojárstvo, energetika, elektrotechnika, fyzika	Roman J. Hako M. Mešterová J.	2013	scenár

Ako z uvedených prehľadov vyplýva, vedeckovýskumné úlohy sa orientujú na čiastkovú problematiku v rámci v STM dokumentovaných odborov. V niektorých prípadoch, aj na základe definovaných výstupov a v porovnaní s výsledkami akvizičnej, expozičnej, edičnej a publikačnej činnosti STM v nasledujúcom období, je reálna využítie a uplatnenie výstupov riešených tém na slabej úrovni. V rámci vedeckovýskumnej činnosti STM sa neobjavujú témy zamerané na výskum publika, resp. používateľa múzejných produktov, ani výskum orientovaný na odborné ošetrovanie zbierkových predmetov, čo však súvisí s personálnym zabezpečením daných odborných múzejných činností v STM. Problémom sa javí tiež personálne zabezpečenie výkonu vedeckovýskumnej činnosti, riešením VVÚ sú poverení kurátori zbierok s dosiahnutým VŠ vzdelaním II. stupňa, no zároveň sú funkcie kurátorov kumulované s funkciami kustódov zbierok a v dvoch prípadoch zároveň vedením oddelení odbornej činnosti.

Náklady na vedeckovýskumnú činnosť predstavujú najmä náklady na cestovné a ubytovanie, nákup literatúry, v ojedinelých prípadoch zahŕňajú náklady na výstup (edičný, realizácia prezentačného výstupu).

3. Návrhy opatrení

Realizácia vedeckovýskumnej činnosti tvorí jeden zo základných predpokladov pre výkon odborných múzejných činností na požadovanej úrovni. Je nepostrádateľnou pre identifikáciu potenciálnych zbierkových predmetov a následne vyvíjanie systematickej akvizičnej činnosti, pri určovaní systému zbierkového fondu, pri samotnom odbornom opisovaní zbierkových predmetov a ich vedeckom zhodnocovaní, a samozrejme následne využití ich informačného potenciálu a vedeckej, kultúrnej, historickej hodnoty v prezentačnej činnosti rôznych foriem.

V období od roku 2014, v súlade s návrhmi opatrení v Konceptii vedeckovýskumnej činnosti STM spracovanej k 22. 7. 2013 boli dosiahnuté pozitívne výsledky vo veci formalizácie a zjednotenia výkonu vedeckovýskumnej práce v STM.

Následovné definovanie cieľov a návrhy opatrení v organizácii, personálnom a finančnom zabezpečení vedeckovýskumnej činnosti možno považovať za účinné nástroje pre zvýšenie úrovne a vytvorenie predpokladov pre ďalší rozvoj vedeckej a výskumnej činnosti v STM:

3.1 Ciele vedeckovýskumnej činnosti STM

Hlavným cieľom vedeckovýskumnej činnosti realizovanej múzeom, tak ako definuje Zákon č. 206/2009 o múzeách a galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (Čl. 1, § 14), je:

- nadobúdanie zbierkových predmetov (resp. prínos primárneho výskumu pre ďalšiu akvizičnú činnosť)
- vedecké skúmanie zbierkových predmetov a zbierok a využívanie ich vedeckej hodnoty na poznávanie prírody a hospodárskeho, politického, spoločenského a kultúrneho vývoja spoločnosti,
- skúmanie postupov a metód pri odbornom ošetrovaní zbierkových predmetov,
- prinášanie a rozvíjanie nových poznatkov ako informácií ako súčasti vedomostného systému múzea.

Ciele vedeckovýskumnej činnosti STM v dlhodobom horizonte

V kontexte so svojou špecializáciou by STM svoju vedeckovýskumnú činnosť **v dlhodobom horizonte** prioritne malo zameriavať na:

- formovanie poznatkov o dejinách a historickom vývoji v múzeu sledovaných technických a vybraných prírodovedných odborov, aj s využitím pre prehodnocovanie existujúceho systému zbierkového fondu,
- výskum dejín a vývoja vedy a techniky, výroby, priemyslu a dopravy nie ako izolovaných odborov, ale v kontexte s vývojom celej spoločnosti,
- prieskum a vedecký výskum identifikovaných predmetov s informačným potenciálom a vedeckou, historickou, kultúrnou, resp. výpovednou hodnotou o dokumentovanej skutočnosti s následným využitím ich výsledkov pri systematickom budovaní zbierkového fondu,
- vedecké skúmanie predmetov kultúrnej hodnoty už v polohe zbierkových predmetov – ich zhodnocovanie s cieľom ďalšieho, prioritne prezentačného využitia.

Ciele vedeckovýskumnej činnosti STM v strednodobom horizonte

Strednodobé ciele vedeckovýskumnej činnosti sú v úzkom prepojení so zámermi akvizičnej a prezentačnej činnosti v rovnakom časovom výhľade:

- vedecký výskum dejín a vývoja odborov hutníctvo, baníctvo, strojárstvo, elektrotechnika, energetika, doprava /železničná, lodná, automobilová/cestná/, letectvo, fotografická a kinematografická technika, a to najmä v období od 20. storočia po súčasnosť s dôrazom na identifikovanie významných medzníkov a dostupných autentických hmotných dokladov – symbolov daných skutočností, ako podklad pre akvizičnú činnosť i následné prípadné zmeny systému zbierkového fondu STM,
- výskum zameraný na vývoj a metódy geodézie, kartografie, metódy statického a dynamického záznamu obrazu a v rámci sledovanej problematiky vyvinutých technických prostriedkov, opäť s dôrazom na 20. storočie až súčasnosť,
- vytipovanie hlavných smerov vývoja vybraných prírodných vied – fyzika, chémia, astronómia a selekcia potenciálnych hmotných dokladov – symbolov dokumentovaných skutočností s možnosťou ich nadobudnutia a uchovania ako múzejných zbierkových predmetov, prioritne prístrojovej techniky,
- výskum publika, vrátane potenciálnych návštevníkov, STM.

Stanovenie konkrétnych cieľov vedeckovýskumnej činnosti v krátkodobom horizonte podrobovať prísnemu prehodnoteniu, vyvarovať sa duplicitných a multiplicitných tematických zadaní. Tematiku,

ako aj formu výstupu vedeckovýskumnej úlohy voliť s ohľadom na jej reálnu využiteľnosť.

Aj s ohľadom na spoločnú minulosť pri stanovovaní zámerov a cieľov konkrétnych vedeckovýskumných úloh komunikovať a spolupracovať s partnerskými technickými múzeami v Českej republike.

Nevyhnutná je tiež intenzívnejšia spolupráca s externými špecialistami, odborníkmi v danej oblasti.

Usilovať o získanie partnerov pre medziinštitucionálnu vedeckovýskumnú činnosť a podporovať úlohy medziodborového charakteru.

3.2 Organizácia vedeckovýskumnej práce

- Definovať a pravidelne v ročných intervaloch aktualizovať plán vedeckovýskumnej činnosti v súlade so špecializáciou STM, ako aj v kontexte so zámermi a cieľmi odborných múzejných činností (budovanie a prehodnocovanie systému ZF, prezentačná činnosť, odborná ochrana ZP).
- Vypracovať interné metodické materiály pre výkon vedeckovýskumnej činnosti v STM.
- Naďalej zastrešovať vedeckovýskumnú činnosť v plnom rozsahu prostredníctvom v organizačnej štruktúre STM vyčleneným referátom (Kabinet pre dejiny vedy a techniky pri STM), s kompetenciami pre koordináciu a zabezpečenie formálnych náležitostí vedeckovýskumnej činnosti, evidenciu, archiváciu a zabezpečenie verejného sprístupňovania výstupov riešených vedeckovýskumných úloh.
- Realizovať pravidelný prieskum a aktualizáciu potenciálnych možností finančného pokrytia nárokov vedeckovýskumných projektov STM.
- Zaviesť recenznú prax (vedecký redaktor, lektori) pri vedeckých edičných výstupoch.
- Prioritne vykonávať primárny múzejný výskum.
- Usilovať o spoločné vedeckovýskumné projekty multiodborové, medziinštitucionálne (múzejné prostredie, akademické prostredie).
- Zvýšiť podiel výstupov, aj čiastkových, v publikačnej edičnej a edičnej činnosti.
- Prepojiť vedeckovýskumnú činnosť s odbornou metodickou činnosťou realizovanou múzeom, prípadne realizovanou v spolupráci s múzeami s rovnakou alebo podobnou špecializáciou (konferencie, sympóziá, semináre, kolokviá, diskusie atď.).

3.3 Personálne zabezpečenie vedeckovýskumnej činnosti

- Zvýšiť kredibilitu STM – motivovať odborných pracovníkov STM k ďalšiemu zvyšovaniu kvalifikácie a hodnoteniu ich tvorivej spôsobilosti a usilovať o vytvorenie podmienok na získanie vyššieho vedeckého kvalifikačného stupňa zamestnancami STM, ktorí sa venujú vedeckovýskumnej činnosti.
- Zvýšiť podiel participácie externých spolupracovníkov na riešení vedeckovýskumných úloh.
- Výkon vedeckého výskumu premietnuť do finančného ohodnotenia riešiteľov (zamestnancov STM).

3.4 Financovanie vedeckovýskumnej činnosti

- V ročných plánoch činnosti STM záväzne vyčleniť výdavky na realizáciu vedeckého výskumu a polročne vyhodnocovať ich čerpanie.
- Pri financovaní vedeckovýskumnej činnosti z vlastných prostriedkov STM stanoviť oprávnené výdavky a ich limity v závislosti od náročnosti a významu riešeného vedeckého výskumu.
- Realizovať pravidelný prieskum a aktualizáciu potenciálnych možností finančného pokrytia nárokov vedeckovýskumných projektov STM z iných zdrojov.
- Podľa možností sa uchádzať o stimuly pre výskum a vývoj, využívať možnosti grantových systémov, najmä:
 - Agentúra pre podporu výskumu a vývoja (APVV),
 - Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (projekty VEGA),
 - Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky,

- Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ (ASFEU),
- Úrad vlády Slovenskej republiky,
- Štrukturálne fondy Európskej únie - Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRD/ERDF) a Európsky sociálny fond (ESF),
- Finančný mechanizmus EHP a Nórsky finančný mechanizmus,
- Kultúrny kontaktný bod v Bratislave,
- Medzinárodný vyšehradský fond ai.

4. Záver

Vedeckovýskumná činnosť v múzeu je nevyhnutným predpokladom pre výkon odborných múzejných činností na požadovanej úrovni. Realizácia primárneho výskumu priamo podmieňuje aktívnu selekciu potenciálnych zbierkových predmetov, a teda následne systematické budovanie zbierkového fondu – základu múzejnej inštitúcie. Rovnako dôležitý je výskum predmetov kultúrnej hodnoty už v polohe zbierkových predmetov a zhodnocovanie ich vedeckej, historickej, kultúrnej hodnoty a následne využitie ich informačného potenciálu v prezentačnej činnosti múzea.

Aj v súvislosti so zmenami legislatívy SR týkajúcimi sa výkonu výskumu a vývoja, hodnotenia spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj, stimulov pre výskum a vývoj, a zároveň v súvislosti s prioritami smerovania realizácie štátnej kultúrnej politiky v oblasti múzeí a galérií Slovenské technické múzeum prehodnotilo organizáciu výkonu vedeckovýskumnej činnosti. Výsledkom je koncepčný materiál, ktorý definuje hlavné ciele vedeckého výskumu v dlhodobom a strednodobom horizonte, ďalej plány vedeckovýskumnej činnosti, a zároveň úlohy definované v rámci ročných plánov hlavných úloh múzea.

V Košiciach, 27. 3. 2019

Navrhuje: Mgr. Zuzana Šullová
námestníčka GR STM
pre odborné činnosti

Schválil: Ing. Eugen Labanič
generálny riaditeľ

¹ Zákon č. 40/2011 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 233/2008 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov

² Výnos Ministerstva školstva Slovenskej republiky z 15. mája 2009 č. CD-2009-20239/4722-1:11 o spôsobe a postupe hodnotenia spôsobilosti osôb na vykonávanie výskumu a vývoja

³ Zákon č. 185/2009 o stimuloch pre výskum a vývoj a o doplnení zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov